

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2026-жылдын 13-январы

Минск шаары

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң коллегиясы: төрагалык кылуучу Соттун төрагасы А.А.Дронов, судья-баяндамачы Д.П.Александров, судьялар Э.В.Айриян, К.К.Джунушпаев, А.А.Забара, Е.Ж.Исмаилов, М.Т.Кайыпов, А.Б.Кишкембаев, Н.В.Павлова, А.Г.Тунян курамында,

сот отурумунун катчысы А.Н.Адерейконун катышуусунда,

судья-баяндамачыны угуп, иштин материалдарын изилдеп чыгып, Евразия экономикалык Бирлигинин Сотунун Статутунун 2, 46, 47, 49, 50, 68, 69, 73–75, 96–98-пункттарын, ошондой эле Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламентинин 14, 18, 19, 24, 72, 75, 85-беренелерин жетекчиликке алып, «Атамекен» Казакстан Республикасынын ишкерлер улуттук палатасынын Евразия экономикалык бирлигинин укук актыларынын жоболорунун контекстинде бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү айрым маселелерге түшүндүрмө берүү жөнүндө арызы боюнча Консультативдик корутунду берет.

I. Арыз берүүчүнүн суроолору

1. «Атамекен» Казакстан Республикасынын ишкерлер улуттук палатасы (мындан ары – «Атамекен» УИП, арыз ээси) Евразия экономикалык Бирлигинин Сотуна (мындан ары тиешелүүлүгүнө жараша – Сот, ЕАЭБ, Бирлик) төмөнкү суроолор боюнча түшүндүрмө берүү жөнүндө арыз менен кайрылган.

1) Евразия экономикалык бирлигинин Бажы кодексинин (мындан ары – ЕАЭБ БК) маанисинде «бажы көзөмөлүнөн жашыруу», «анык эмес бажылык декларациялоо» жана «товарларды декларациялабоо» деген эмне жана бул укук бузуулардын курамы эмнеден турат?

2) Эгер бажы көзөмөлүнөн жашыруу үчүнчү жактардын күнөөсү менен, башкача айтканда, товарды жөнөтүүчү-сатуучунун жана алуучу-сатып алуучунун катышуусусуз жүзөгө ашырылган болсо, мындай учур ЕАЭБ БК 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасынын маанисинде ЕАЭБдин бажы

чек арасынан товарларды мыйзамсыз алып өтүү катары квалификацияланышы мүмкүнбү?

3) Эгерде товарды жөнөтүүчү-сатуучу жана алуучу-сатып алуучу товарды алып өтүүдө мыйзамсыздык жөнүндө билишпесе жана билиши мүмкүн болбосо, ЕАЭБ БКда каралган түшүнүк боюнча, алар товарды мыйзамсыз алып өтүүчү же башка жактар катары эсептелиши мүмкүнбү?

4) товарларды бажы контролунан жашыруу, же анык эмес бажылык декларациялоо, же товарларды декларациялабай коюу учурларында ЕАЭБ укугуна ылайык жоопкерчилик чарасы катары товарларды конфискациялоону колдонуунун кандай шарттары каралган?

5) товарларды бажы контролунан жашырууну, анык эмес бажылык декларациялоону же товарларды декларациялай коюуну атайылап жасоо ниетинин болушу ЕАЭБ укугу, анын ичинде ЕАЭБдин Бажы кодекси товарларды конфискациялоону көрсөтүлгөн укук бузууларда колдонууну милдеттүү шарт катары талап кылабы?

6) жүктү жөнөтүүчүнүн товарларды жашыруу, контрабанда же бажы мыйзамдарын башка олуттуу бузууга атайылап жасоо ниети болбогон шартта каттамдагы ката үчүн товарларды конфискациялоо ЕАЭБ укугу боюнча жол берилүүчү, ченемдүү жана пропорционалдуу чара болуп саналабы?

7) ЕАЭБдин бажы чек арасы аркылуу мыйзамсыз алып өткөрүлгөн, бирок ЕАЭБ жана ЕАЭБге мүчө мамлекеттин бажы мыйзамдарын бузган жак болуп саналбаган жана (же) мындай мыйзамсыз алып өтүү жөнүндө билбеген жана билиши мүмкүн болбогон жактардын менчигинде турган товарды конфискациялоого ЕАЭБ укугу жол береби?

8) ЕАЭБ укугу (ЕАЭБ БК) бажы мыйзамдарын бузгандарга карата жоопкерчилик чарасын тандоодо коомдук кооптуулук даражасын, атайылап жасоо ниети болушун жана башка укук бузуунун мүнөздөмөлөрүн эске алган минималдуу кепилдиктерди карайбы?

9) ЕАЭБ БК 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасында каралган укук бузуулардын, атап айтканда бажы контролунан жашыруу, анык эмес бажылык декларациялоо жана товарларды декларациялабай коюунун субъективдүү жана объективдүү жактары кандай? Мындай укук бузууларда күнөөнүн формасы кандай, жана ал далилдениши керекпи же мыйзамдын күчү менен салынабы?

10) ЕАЭБ БК 1-беренесинин 5-пунктун эске алуу менен ЕАЭБге мүчө мамлекеттер өз мыйзамдарында «бажы контролунан жашыруу», «анык эмес бажылык декларациялоо» жана «товарларды декларациялабай коюу»

түшүнүктөрүн жана мындай укук бузуулардын курамын аныктоодо кандай деңгээлдеги дискрецияга ээ?

11) ЕАЭБ жөнүндө келишимдин 25-беренесинин 1-пунктунун 4-пунктунда бекитилген бирдиктүү бажылык жөнгө салуу принциби ЕАЭБ жөнүндө келишимдин 4-беренесинде каралган ЕАЭБдин негизги максаттарын эске алуу менен ЕАЭБге мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында жана укук колдонуу практикасында бажылык укук бузуулар үчүн жоопкерчилик маселелерин унификациялоону болжолдойбу?

II. Сотто кароо тартиби

2. Соттун Чоң коллегиясынын 2025-жылдын 11-сентябрындагы токтому менен «Атамекен» УИПтин арызы өндүрүшкө кабыл алынган.

2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин (мындан ары – Келишим) № 2 тиркемеси болуп саналган Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун (мындан ары – Статут) 68-пунктуна ылайык ылайык түшүндүрмө берүү жөнүндө иштерди кароонун тартиби Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2014-жылдын 23-декабрындагы № 101 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламенти (мындан ары – Регламент) менен аныкталат.

Регламенттин 75-беренесине ылайык түшүндүрмө берүү жөнүндө арыз боюнча ишти кароого даярдоонун алкагында жогорку сот органдарына, конституциялык көзөмөл органдарына, Бирликке мүчө мамлекеттердин ыйгарым укуктуу органдарына, ошондой эле Евразия экономикалык комиссиясына суроо-талаптар жөнөтүлгөн жана алардан жооптор алынды.

III. Соттун корутундулары

3. Келишимдин 1 жана 5-беренелерине ылайык Бирлик аймактык экономикалык интеграциянын эл аралык уюму катары Келишимде жана Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдерде белгиленген чектердеги жана көлөмдөгү ыйгарым укуктарга ээ.

Келишимдин 19-беренесине ылайык Соттун компетенциясы анын Статуту менен аныкталат, Статуттун 2-пунктуна ылайык Соттун ишинин максаты Бирликке мүчө мамлекеттер жана Бирликтин органдары тарабынан Келишимдин жана Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдердин бирдей колдонулушун камсыз кылуу болуп саналат. Статутка ылайык Бирликке мүчө мамлекеттердин улуттук мыйзамдарын чечмелөө маселелери Соттун компетенциясына кирбейт.

Ошентип Сот «бирдиктүү бажылык жөнгө салуу», «бажы көзөмөлүнөн жашыруу», «анык эмес бажылык декларациялоо» жана «товарларды декларациялабай коюу» түшүнүктөрүнүн мазмунун, ошондой эле аларга байланыштуу жоопкерчилик чараларын колдонуудагы материалдык жана процесстик аспектилер боюнча кошумча суроолорду Келишимдин, ЕАЭБдин Бажы кодексинин, Бирликтин алкагындагы башка эл аралык келишимдердин жана Бирликтин укук актыларынын бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү маанисинде түшүндүрүп берүү компетенциясына ээ.

4. Келишимдин 3-беренесине, 25-беренесинин 1-пунктуна, 32-беренесине ылайык бирдиктүү бажылык жөнгө салууну жүзөгө ашыруу Бирликтин иштешинин негизги принциптеринин бири анын укуктук негизин Келишим, ЕАЭБдин Бажы кодекси, Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдер түзөт. Алардын катарына күчүндөгү 2010-жылдын 5-июлундагы Бажы бирлигине мүчө мамлекеттердин бажы мыйзамдарын бузгандыгы үчүн жазык жана административдик жоопкерчиликтин өзгөчөлүктөрү жөнүндө келишим (мындан ары – 2010-жылдагы Келишим) да кирет.

Келишимдин жоболорун жана ЕАЭБдин Бажы кодекси системалуу талдоодон улам бирдиктүү бажылык жөнгө салуу төмөнкүлөрдү белгилөөнү камтыйт: Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарларды алып өтүүнүн тартибин жана шарттарын; товарлар Бирликтин бажы аймагына киргенине байланыштуу бажы операцияларынын жүргүзүү тартибин; товарларды Бирликтин бажы аймагында пайдалануунун эрежелерин; бажылык декларациялоо жана товарларды чыгаруунун, бажы төлөмдөрүн төлөө жана бажылык контролдоо жүргүзүүнүн тартибин.

Ошентип Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарлардын өтүшү менен байланышкан укук мамилелер Келишимдин жана ЕАЭБ Бажы кодексинин жөнгө салуу предметине кирет. Ошону менен бирге Бирликтин бул укуктук актыларында бажылык жөнгө салуу тартибине каршы жазык жана административдик укук бузуулар үчүн жоопкерчиликке тартуу шарттарын жана негиздерин, анын ичинде алардын түрлөрүн (курамын), күнөөнүн формасын жана жазанын түрлөрүн белгилеген ченемдер жок. Мындай ченемдер 2010-жылдагы Келишимде да жок.

5. 2010-жылдагы Келишимдин 3-беренесине ылайык жазык жана административдик укук бузуулардын түрлөрү (курамы), жазык жана (же) административдик жоопкерчиликке тартуу тартиби жана принциптери Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдары менен 2010-жылдагы Келишимдин өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен аныкталат. 2010-жылдагы

Келишимдин 4-беренесине ылайык Бирликтин бажы аймагында бажылык жөнгө салуу тартибин бузган адамдар аймагында укук бузуу аныкталган ошол мүчө мамлекеттин мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартылат.

Ошентип бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү укук бузуулардын түрлөрүн (курамын) белгилөө, санкцияларды, шарттарды жана аларды колдонуу тартибин аныктоо ЕАЭБ Бажы кодекси менен жөнгө салынбайт жана бул этапта Бирликке мүчө мамлекеттердин компетенциясында калат.

6. Булар менен бирге 2010-жылдагы Келишимдин 3-беренесинин 2-пунктунун негизинде Бажы бирлигинин жана мүчө мамлекеттердин бажы мыйзамдарын бузгандыгы үчүн жазык жана административдик жоопкерчилигин караган өз мыйзамдарына өзгөртүүлөрдү киргизүү жана мындай укук бузуу аракетин бирдей аныктоого келтирүү боюнча Бирликтин мүчө мамлекеттери боюнча милдеттенме алган, алардын көлөмүн жана ченемдик мазмунун аныктоодо «Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарларды мыйзамсыз алып өтүү» түшүнүгүн аныктаган ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасын сактоого тийиш

Ошону менен бирге ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасындагы «Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарларды мыйзамсыз алып өтүү» түшүнүгү эл аралык бажылык жөнгө салуу практикасында алардын маанисин бирдей түшүнүү калыптанган терминдердин жардамы менен аныкталарын эске алуу керек, бул эл аралык келишимдин (ЕАЭБ Бажы кодекси) текстинде жогоруда аталган терминдердин мазмунун ачпастан колдонууга мүмкүндүк берет. Муну эске алуу менен *pacta sunt servanda* принцибинин күчүнө байланыштуу Бирликтин мүчө мамлекеттери өзүнүн улуттук мыйзамдарында «бажылык контролдон жашыруу», «анык эмес бажылык декларациялоо» жана «товарларды декларациядан өткөрбөй коюу» түшүнүктөрүн камтыган ченемдерди белгилөө маселелеринде чектелген дискрецияга ээ.

7. ЕАЭБ Бажы кодекси Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарлардын жана транспорт каражаттарынын жылып жүрүү тартибин, башкача айтканда, бажы чөйрөсүндөгү юридикалык жактан маанилүү аракеттердин ырааттуулугун аныктайт. Бул аракеттердин бирдиктүү тартибин орнотуу бажы администрациясынын бирдиктүү стандартына жеткирет, аны иштеп чыгуу Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2020-жылдын 11-декабрындагы №12 чечими менен бекитилген 2025-жылга чейин Евразия экономикалык интеграциясын өнүктүрүүнүн стратегиялык багыттарында каралган.

ЕАЭБ Бажы кодексинин 1-беренесинин 5-пунктуна ылайык бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү эл аралык келишимдер жана актылар менен жөнгө салынбаган бажы укуктук мамилелери, тиешелүү укуктук мамилелер ушундай эл аралык келишимдер жана актылар менен жөнгө салынганга чейин Бирликке мүчө мамлекеттердин бажылык жөнгө салуу жөнүндө мыйзамдары менен жөнгө салынат.

8. ЕАЭБ Бажы кодекси бажы укугунун комплекстүү мазмунунун принциптерин ишке ашырат. Бажылык жөнгө салуунун чегинен чыгып, укуктун башка тармактарына таасир этүүчү укуктук мамилелер Бирликтин ичинде бир катар өзүнчө макулдашуулар жана келишимдер менен жөнгө салынат. Мында ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 6-пунктуна ылайык ЕАЭБ Бажы кодексинде колдонулган башка мыйзамдардын түшүнүктөрү, эгерде ЕАЭБ Бажы кодексинде башкача каралбаса, Бирликке мүчө болгон ар бир мамлекеттеги мыйзамдардын тиешелүү тармактарында колдонулгандай эле мааниде аныкталат жана колдонулат.

ЕАЭБ Бажы кодексинин 354-беренесинин 4-пунктуна жана 2010-жылдагы Келишимдин 3-беренесинин 1-пунктуна ылайык кылмыштардын жана административдик укук бузуулардын түрлөрү (курамы), ошондой эле адамдарды жазык жана (же) административдик жоопкерчиликке тартуунун тартиби жана принциптери Бирликке мүчө мамлекеттердин улуттук мыйзамдары менен 2010-жылдагы Келишимде каралган аракеттердин мыйзамсыздыгын аныктоого бирдиктүү мамилени колдонуунун өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен белгиленет.

Жогоруда айтылгандар административдик бажы укук бузууларынын түрлөрүнүн (курамдарынын) элементтери (объект, объективдүү жагы, субъект жана субъективдүү жагы) Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдары менен гана аныкталаарын көрсөтүп турат. Муну эске алуу менен Статуттун 46-пунктунун контекстинде Сот арыз ээси тарабынан аталган укук бузуулардын ар бир түрүнүн (курамынын) маңызын түшүндүрбөйт.

9. ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 1-пунктунун 27-пунктчасына ылайык «товарлардын бажы чек арасы аркылуу жылып жүрүүсү» – товарларды Бирликтин бажы аймагына ташып кирүү же аларды бул аймактан ар кандай жол менен ташып чыгуу боюнча аракеттердин жыйындысын билдирет. ЕАЭБ Бажы кодексинин 14-беренесинин 1 жана 7-пункттарында Бирликтин бажы аймагына ташып киргизилген товарлар Бирликтин бажы чек арасынан өткөн учурдан тартып бажы көзөмөлүнө алынат деп белгиленген. Мында бажы көзөмөлүнө алынган товарлар алардын

статусун аныктоо үчүн зарыл болгон убакытка чейин ушундай көзөмөл астында калышы мүмкүн. ЕАЭБ Бажы кодексинин 310-беренесине ылайык бажы көзөмөлү бажы органдары тарабынан бажы көзөмөлүнүн объекттерине карата ЕАЭБ Бажы кодексине ылайык жүргүзүлөт, аларга ЕАЭБ Бажы кодексинде аныкталгандай бажы көзөмөлүнүн формалары жана (же) аны ишке ашырууну камсыз кылуучу чаралар колдонулат.

ЕАЭБ Бажы кодексинин 2, 6, 14 жана 310-беренелеринин жоболорун алардын өз ара байланышында талдоо Бирликтин бажы аймагына келген товарлар ушул аймакка ташып киргизилген учурдан тартып бул мыйзамдуу же мыйзамсыз экендигине карабастан бажы көзөмөлүнө алынат деген тыянак чыгарууга мүмкүндүк берет, муну бажы органы тиешелүү көзөмөл чараларын жүргүзүү менен аныктоого тийиш.

Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарлардын мыйзамдуу түрдө жылып жүрүүсү бажы операциялары жана бажы көзөмөлү боюнча белгиленген тартипти, шарттарды жана эрежелерди сактоого негизделет, аларды ишке ашыруу процессинде тышкы соода ишин мамлекеттик жөнгө салуу камсыз кылынат. Ошого ылайык товарларды Бирликтин бажы чек арасы аркылуу ЕАЭБдин Бажы кодексинин жана Бирликтин бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү башка укуктук актыларынын жоболорун бузуу менен өткөрүү товарлардын мыйзамсыз жылып жүрүүсү болуп саналат.

10. ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасында ЕАЭБ Бажы кодексин жана Бирликтин бажылык жөнгө салуу чөйрөсүндөгү башка укуктук актыларын бузуу менен Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарлардын жылып жүрүүсүнүн бир катар ыкмалары келтирилген: товарлар өткөрүлүшү керек болгон же өткөрүлүшү мүмкүн болгон жерлерден тышкары жылып жүрүүсү; товарлардын бажы органдарынын жумуш убактысынан тышкары жылып жүрүүсү; товарлардын бажы көзөмөлүнөн жашырынып жылып жүрүүсү; анык эмес бажы декларациясы менен товарлардын жылып жүрүүсү; товарларды декларациялабоодо товарлардын жылып жүрүүсү; товарлар жөнүндө анык эмес маалымдарды камтыган документтерди колдонуп жана (же) жасалма идентификациялоо каражаттарын же башка товарларга тиешелүү идентификациялоо каражаттарын колдонуу менен товарлардын жылып жүрүүсү.

Аталган ыкмалар ЕАЭБ Бажы кодексиндеги «Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарларды мыйзамсыз жылып жүрүүсү» деген бирдиктүү аныктама менен камтылган. ЕАЭБ Бажы кодексинде камтылган, Бирликке

мүчө мамлекеттердин административдик укук бузуулар жөнүндө мыйзам актыларынын айрым диспозицияларынын туюндурмаларына дал келген «Бирликтин бажы чек арасы аркылуу товарлардын мыйзамсыз жылып жүрүүсү» деген түшүнүк менен камтылган бажылык жөнгө салуу тартибине каршы укук бузуулардын түрлөрүнүн (курамдарынын) элементтери ЕАЭБ Бажы кодекси менен бажы укуктук мамилелерин бирдиктүү жөнгө салуу предмети болуп саналбайт.

Ошентип ЕАЭБ Бажы кодексинин 2-беренесинин 1-пунктунун 25-пунктчасынын «бажы көзөмөлүнөн жашыруу», «анык эмес бажы декларациясы» жана «товарларды декларациялабоо» түшүнүктөрүн камтыган, бирок маанисин ачып бербеген жоболору бажы операцияларын, бажы көзөмөлүн жүргүзүүдө бажылык жөнгө салуу максаттары үчүн түздөн-түз арналган.

11. Бирликтин укугу аркылуу бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн конфискация түрүндөгү санкцияларды колдонуу мүмкүнчүлүгү каралган, муну менен бирге аны колдонуунун негиздерин жана шарттарын аныктоо бөлүгүндө Бирликке мүчө мамлекеттерде дискреция (өз алдынчалуулук) сакталат.

Административдик укук бузуунун предметин конфискациялоо түрүндө административдик жоопкерчиликти белгилөө менчик укуктарына таасир этет. Келишимдин преамбуласында Бирликтин түзүлүшү конституциялык укуктардын, адамдын жана жарандын эркиндиктеринин үстөмдүгү принцибин сактоо менен жүргүзүлөрү каралгандыктан, аларга менчик укугу да кирет, Соттун Чоң коллегиясы бул Консультативдик корутундуну чыгарууда Бирликке мүчө мамлекеттердин конституциялык салттарын эске алат жана Сот тарабынан иштелип чыккан укуктук позицияларды тастыктайт. Тактап айтканда, № Р-2/18 иш боюнча Консультативдик корутундуда Сот административдик жоопкерчиликке тартуу жөнүндө маселени чечүүдө жасалган мыйзамсыз аракеттин (аракетсиздиктин) мүнөзүнө санкциялардын өлчөмдүү шайкештик принцибин сактоо зарылдыгын белгилеген.

Укук бузуу үчүн дифференциацияланган санкцияны белгилөө жазанын өлчөмдүү шайкештигин камсыз кылуу ыкмаларынын бири, ал Бирликке мүчө мамлекеттин укук колдонуучу органына иштин жагдайларын жана жосундун коомдук коркунучтуулук даражасын баалоону эске алып, конфискациялоону колдонуу же аны колдонуудан баш тартуу укугун берүү менен жазаны жекелештирүүгө мүмкүндүк берет.

Ошондуктан бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандык үчүн Бирликке мүчө мамлекеттер тарабынан белгиленген жана колдонулган административдик жоопкерчилик чаралары корголуучу кызыкчылыктарга жана жасалган мыйзамсыз аракеттин мүнөзүнө өлчөмдүү шайкеш болушу керек. Өлчөмдүү шайкештик укук бузуунун мүнөзүнө жана аны жасоодо мамлекеттик мажбурлоонун тигил же бул чараларын жекелештирүүнү шарттаган жагдайларга жараша коомдук-укуктук жоопкерчиликти дифференциациясын аныктайт.

12. Бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандык үчүн жоопкерчиликке тартуунун укуктук каражаттарын тандоо Бирликке мүчө мамлекеттердин компетенциясына кирет. Бирликтин жана Соттун ыйгарым укуктарына Бирликке мүчө мамлекеттер тарабынан тандалып алынган укуктук жөнгө салуу механизминин негиздүүлүгү, максатка ылайыктуулугу жана артыкчылыктуулугу маселелерин анын мазмуну жагынан да, ошондой эле улуттук укуктук актынын ченеминин конкреттүү туюндурмасын тандоонун зарылдыгы жагынан да кароо кирбейт.

Бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн жогорку катаалдыктагы жоопкерчилик чараларын аныктоодо Бирликке мүчө мамлекеттердин дискрециясы мындай укук бузуулардын алдын алуу максатында кабыл алынган Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдары айып пул салуудан тышкары укук бузуунун предмети болгон товарларды конфискациялоону колдонууну да карай тургандыктан улам шайкеш эмес болуп саналарын күбөлөндүрбөйт.

Бирликтин укугунун ченемдерин колдонуу боюнча Бирликке мүчө мамлекеттер өз милдеттенмелерин ак ниеттүүлүк менен сакталышы аларга укук жоболорун бузгандыгы үчүн жоопкерчиликти натыйжалуу чараларын белгилөөнү болжолдойт. Ошол эле учурда жогоруда аталган жоопкерчилик чараларын колдонуу Келишимдин 25-беренесинин 1-пунктунун 5-пунктчасында каралган Бирликке мүчө мамлекеттердин аймактарынын ортосунда товарлардын эркин жүрүшү үчүн тоскоолдуктарды жаратууга алып келбөөгө тийиш.

13. Келишимдин преамбуласына, ЕАЭБ Бажы кодексинин 358-беренесине жана Бирликке мүчө мамлекеттер тарабынан каралган бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн жоопкерчиликке тартылуучу адамдардын укуктарын коргоонун укуктук механизмдерине таянып, мындай адамдарды коргоонун минималдуу кепилдиктери катары төмөнкүлөр эсептелиши мүмкүн: бажы органдарынын чечимдерин,

аракеттерин (аракетсиздигин) талашуу (даттануу) укугу; адилеттүү соттук териштирүүгө укук; укук бузуунун мүнөзүнө жараша жазалоо укугу; non bis in idem принцибин ишке ашыруу укугу (2010-жылдагы Келишимдин 7-беренеси).

14. Жогоруда айтылгандардын негизинде Соттун Чоң Коллегиясы төмөнкүдөй түшүндүрмөлөрдү берет.

14.1. Евразия экономикалык бирлигинин Бажы кодекси товарлардын жылып жүрүүсүнүн, бажы жол-жоболорунун жана бажы көзөмөлүнүн жалпы эрежелерин, бажы мамилелеринин катышуучуларынын укуктары менен милдеттерин карайт, бирок жазык жана административдик укук бузуулардын түшүнүктөрүн аныктабайт же түрлөрүн (курамдарын) белгилебейт.

Жазык жана административдик укук бузуулардын түрлөрү (курамы), жазык же административдик жоопкерчилик чараларын дайындоонун тартиби жана принциптери Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдары менен белгиленет.

14.2. Евразия экономикалык бирлигинде бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн жоопкерчилик чараларын, анын ичинде конфискацияны колдонуу, иштин конкреттүү жагдайларын эске алуу, санкциянын корголуучу кызыкчылыктарга жана укукка каршы аракеттин мүнөзүнө шайкештиги жөнүндө маселени чечүү Бирликке мүчө мамлекеттердин укук колдонуучу органдарынын артыкчылыгы болуп саналат.

14.3. Бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн жоопкерчиликке тартылып жаткан адамдын укуктарын коргоонун кепилдиктери болуп төмөнкүлөр саналат: бажы органдарынын чечимдерин, аракеттерин (аракетсиздигин) талашуу (даттануу) укугу; адилеттүү соттук териштирүүгө укук; санкциянын шайкештик принцибин жана non bis in idem принцибин сактоо. Мындай укуктарды ишке ашыруунун тартиби Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында каралган.

14.4. 2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин 25-беренесинин 1-пунктунун 4-пунктчасында бекитилген Бирликке мүчө мамлекеттер тарабынан бирдиктүү бажылык жөнгө салууну ишке ашыруу принциби ушул этапта Евразия экономикалык бирлигинде бажылык жөнгө салуу тартибин бузгандыгы үчүн жазык жана административдик жоопкерчиликке тартуу маселелерин жөнгө салууну карабайт.

IV. Корутунду жоболор

Ушул Консультативдик корутундунун көчүрмөсү арыз ээси – «Атамекен» Казакстан Республикасынын ишкерлер -улуттук палатасына жөнөтүлсүн.

Консультативдик корутунду Соттун расмий интернет-сайтына жайгаштырылсын.

Төрагалык кылуучу

А.А. Дронов

Судьялар:

Э.В. Айриян

Д.П. Александров

К.К. Жунушпаев

А.А. Забара

Е.Ж. Исмаилов

М.Т. Кайыпов

А.Б. Кишкембаев

Н.В. Павлова

А.Г. Тунян